

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Litterae Societatis Iesv E Regno Sinarvm Annorum MDCX.
& XI. Ad R. P. Clavdivm Aquaiuam eiusd. Societatis
Præpositum Generalem**

Trigault, Nicolas

Avgvstae Vindelicorvm, 1615

Residentia Xauceana.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68733)

Residentia Xau- ceana.

IN hac duo sacerdotes P. Gaspar Ferreira & P. Emanuel Dias ambo Lusitani resedere, quibus totus annus abiit in patiando: nam tametsi Neophyti culti sunt non sine fructu, tantum tamen in gentilium animos olim ortæ de nobis suspensiones, & Cantonensium vani metus irrepsere, ut cum nostris agere, ne dum Christi suscipere sacra, reformident: Itaque ne vnus hoc anno fidelium numerum auxit, ad quos tamen allicendos non antiqua solum sed recenti Parrum industria inuitabantur; Nam natalitia celebritas aucta est composito pereleganter facello domestico, cuius tectum sole, luna, stellisque auro micantibus laqueatum ipsius cæli splendorem effingebat: Non defuere spectatores, sed neque admiratores, verum hæc in oculos, non altius penetrarunt, nemo fuit qui hoc spectaculo de discutienda errorum nocte laboraret. Sub idem ferè tempus ad hanc prouinciam lustrandam ex more visitator accessit, quo tempore vicinorum Magistratum ac litteratorum magni solent esse concursus, ij frequentissimi ad ædes nostras ventitabant, sed nec hoc satis fuit ad eximendos popularium vanos metus, qui enim ventitabant è vicinis erant urbibus & oppidis.

In mo-

In more positum est priusquam ad lustrandam urbem aliquam Prouinciæ visitator adueniat, ab eo præmitti vnum aliquem è vicinia Magistratum, qui suo nomine omnia perlustret, venturumque visitatorem, ne planè nouus accedat, de omni re faciat certiozem. Ad hanc urbem missus est vicinæ urbis Gubernator, qui munere suo perfunctus, dum visitatorem præstolatur, ad ædes quoque nostras visitandas accessit, non tamen vt iudex sed amicus, nam solitis ritibus perurbanè exhibitis, etiam non tenuè pecuniarum munus, ipse sua manu obtulit, que in Magistratibus non est vñtata humanitas: pater suscepit, quod reijci Magistratum munificentiam inurbanum, neque in hoc congressu stetit humanitas, sæpe litteris, sæpe muneribus, sæpe conuiujs amicitia rebus postea nostris multum profutura noua, mque sedem paritura confirmabatur, vt anno insequenti referetur. Idem cum die quodam ab inferiore sibi que subdito Magistratu excipiendus esset conuiuio cum alijs tribus, qui urbanas gerebant dignitates: atque intelligeret hoc epulum parari in vicino fano, cuius Ministri tanto dudum nostros odio prosequuntur, misit qui inuitatori nunciar, et sibi epulum apud idolorum Ministros non placere, habere se amicum quendam (Patrem nominat) non procul ab eo fano, gratum sibi fore, si apud eum epulum instruatur: hoc eius artificium

ciūm fuit vt hac occasione nostros eūm tribus illis vrbis Magistratibus conciliaret. Dictum factum, in illo conuiuio, assidente cum conuiuio Patre, multa de nostrarum eruditione, libris, lege; quæ vix sine rubore audiri possent, commemorauit.

Alius quidam qui Xauceanam rempublicam inter primarios Magistratus gubernabat, tametsi Patribus non erat infensus, hactenus tamen, neque ad ædes venerat, neque suis temporibus oblata sibi à Nostris munuscula rependebat, vulgoque parum vrbis & aliquando elatior habebatur: Is nescio qua ex causa, cum aliquando domum nostram venisset, inusitati Patres humanitate tractauit, quam vel ab ingenio ipsius vel à dignitate sperari licuisset. de lege nostra illatus sermo, (vt semper in omni congressu solet) eum mirè recreauit, sed potissimum de vita æterna cum sermo incidisset, nimio perè captus, supremo illam in cælo eoque immobili transigi, è nostris aliquem secum in Patriam abducere cupiebat: Ea erat Quancianæ Prouinciæ Metropolis, quo nondum societas nostra penetrauit; quod si fieri potuisset, non exigua spes fuisset eum Christi sacra suscepturum, nam interim dum publica gerunt munera, potissimum extra vrbes regias, est perdifficile, quòd neque illi ad nos sine nota ventitare, neque nos in eorum domibus cum eis colloqui,

S

nisi

nisi ubi iudicia exercent, coram innumeris curialibus, possumus; à quibus obseruari ea quæ dicunt aut faciunt & sæpe perperam explicari solent: sed hæc oportunitas vt aliæ quotidiana, operariorum aliarumque rerum multarum inopia, elapsa est. hos Magistratum fauores Deus optimus maximus pro eo quo hanc Ecclesiam amore prosequitur, laboribus rebusque aduersis temperauit. Et si Europæos delectabit felix rei Christianæ progressus; nos excitabunt, opprobria, carcer verbera, exilia. Incipiam ab eo quod fuit leuissimum.

Vicinum illud fanum cui ager à Magistratibus ereptus, extruendisque ædibus nostris assignatus, semper eius fani ministris stomachum mouit, & nouis incrementis antiqua nutriebantur odia: fano suo profani illi sacerdotes portâ nuper ingenti aperta, vicum eodem vtrinque erectis parietibus direxerunt in alterum è muris, horti nostri paries pertingebat, iuxta quem erat forte officina lignaria cuius tectum supra parietem nonnihil eminebat, eo tecto bonam fortunam sibi eripi superstitioso augurio arbitrati, obnixè, vt parieti æquaretur, laborabant, neque nostri renitebantur, ne leuibus ex causis iurgia concitarent, verum dum Nostri nonnihil cunctantur, eam moram, repulsam interpretantibus, iisdem proculdubio auctoribus, litteratuli nonnulli, impotens ferè hominum
genus,

genus, lapidationibus omnia diruebant, ad quos è Patribus vnus cum fratre nostro ac famulis accurrit sciscitaturus quid molirentur, ecquid vellent? cum in conspectum furentiũ ventum fuit, facta manu, pileo detracto pugnum in faciem ingerit aliquis ac multis insuper iniurijs afficiunt; quo perfecto milites gloriosi recessere, iactantes etiam nostros omnes ab se trucidatos. Eam iniuriam tamen nostri Magistratum auctoritate, quorum fauor in manibus erat, vindicare potuissent, maluere tamen ferre, quam nouas turbas concitare. profani illi simulacrorum ministelli sibi metuentes, omni ope hoc à se factum remouebant, eius inuidiam in lapidatores illos reijcientes, sed satis constabat quo fonte cuncta manarent, neque nostra id admodum referebat, qui hæc non ab ipsis, sed ab ipso Deo permittente pateremur.

Inter eos labores quos in hac domo societas nostra tulit, numerari quoque debet mors vnus è nostris fratribus, quæ licet illi fuerit laborum finis, & quietis, vt speramus, initium, non parum tamen passi sumus ex eius morte detrimenti: Is Anthonius Leitam dicebatur, qui Macaënsi in oppido natus parentibus indigenis, sed Christianis, annos quindecim non amplius natus, ad hanc expeditionem venerat, in qua decennium totum prius socie

societatem quàm impetraret, patribus se probavit, alios sex in societate ita vixit, vt magnum moriens nobis sui desiderium reliquerit. Nam & litteris Sinicis iam probè imbutus, multum rem Christianam in Catechistæ munere promouebat, & domestica virtutè vitam religiosam cohonestabat; Erat inprimis paupertatis cultor egregius, nam & minutissima quæque studiosè colligere & in vsus domesticos solebat asseruare, & vt erat natura viuax & acer, nulli labori parcebat, seque ipsum semper asperè tractabat, paucis vulgaribusque contentus: Cum his aliisque dotibus instructus, multa nobis de se per ætatem promitteret, hæreditario familiæ morbo, præmaturè correptus in phtysin incidit, & sensim tabescere cæpit; adhibiti sunt frustra medici, quibus ille ad nutum parebat, ab vno sexaginta cauterijs adustus, nunquam refugit aut doloris sensum præ se tulit, insignique tollerantia quàm ægritudinis molestias, quàm naturæ feruentis impetus reprimebat: Ad extremum ingrauescente iam morbo magnam concreti sanguinis copiam ore vomuit; quare ad cælum patrium amandebatur, in Collegio Macaënsi vel salutem recuperaturus, vel in lætissimo Patrum fratrumque conuentu animam Deo daturus: sed neutrum illi contigit: Nam cum in Cantonienfis Metropolis portum peruenisset, exceptusq; fuisse à Lusitanis negotiatoribus

coribus perhumanè, post biduum in eorum nauigio sanctissimè animam efflauit, decimo Iunij, sexta feria, ea ipsa hora qua Christus in cruce spiritum Patri reddidit. & notatū est non sine admiratione ab omnibus, eum dum viueret mortuo similiorem fuisse, dum moreretur uiuo: nam longa eum tabes cadaueris imagine deformarat; verum vbi animam efflauit, viuax ei color & hilaris vultus, quem sanus habuerat reddijt, vt planè videretur ostendere nobis voluisse, se in vita mortem, in morte vitam reperisse. eius corpus in Collegium Macaënse delatum à nostris, imò etiam à Scholaribus funebri pompa exceptum, in communi nostrorum sepultura conquiescit.

Hunc fratrem nostrum ægrum alius comitatus fuerat Dominicus Mendez, qui simul eius in itinere curam gereret, & alia nonnulla in ea Metropoli procuraret: Inter quæ negotium erat cuiusdam, qui nostrâ causâ in vinculis tenebatur: ante triennium ex hac ipsa domo cum litteris ad socios, in Macaënse Collegium missus, in reditu à custodibus loci, seuerissimè eos explorantibus, qui vltro citroque ad illud Lusitanorum oppidum commeant; vix enim credi potest, quam in aduenarum commercio Sinæ sint meticulosi atque suspicaces, interceptus cū litteris, quæ Magistratibus redditæ & Sinico sermone transcriptæ omnem prodicionis metū

S 3 exemêres

exemere; & tamen pro Sinenſium iudiciorum
 cunctatione nondum eripi è vinculis captiuus
 poterat; ad eius libertatem procurandam, frater
 ille noſter inter cætera negotia miſſus, die
 quadam ad viſendum in carcere captiuũ eumq;
 pecuniolã donandum ſe contulit, dumque eum
 hortatur, vt in ſumptu ſit parcus, à ludis abſtine-
 at, ſuamq; captiuitatem moderatè ferat. tum ca-
 ptiuus magno impetu in fratrem noſtrum inſi-
 lit; & vt valebat viribus ſolo afflicto occupat-
 tis faucibus præfocaſſet, niſi concurrentium tur-
 ba præſidio fuiſſet. Ereptum manibus ſibi, cla-
 more inſequitur valido: hunc eum eſſe à quo
 litteras ad Luſitanos accepiffet, quarũ cauſa iam
 rot años carcere attineretur. iniectæ à Magiſtra-
 tum Miniſtris fratri noſtro manus, & euocato
 eo, qui carceri præeſt, iuſſus eſt ibi retineri, ma-
 ximè quod apud eum Luſitanæ monetæ numif-
 mata aliquot, & litterarum, quas facile iam in
 fruſta diſperſerat, fragmenta reperta ſunt:
 die inſequenti ad Gubernatoris tribunal vin-
 ctus cum accuſatore illo captiuo media vrbe
 deducitur, tertio demum die, cum bis audi-
 tus non fuiſſet, examinatur, & ad ſuperiorem
 Magiſtratum (hã taõ vocant) qui mari
 præeſt, & de cauſis externorum cognoſcit,
 remittendus iudicatur. Ad id tribunal po-
 ſtera die deductus, iam catenis vinctus paucis
 exami-

examinatur, nullaque lata sententia, Sinensi-
 um iudiciorum more, quod nemo reorum
 facile euadit, vterque fustuario vapulauit,
 quæ verberatio acerrima est, nam hæc ipsa
 quindecim non amplius ictuum, vix bimestri
 spatio curata est; hinc ad carcerem reducitur,
 defluentis è cruribus sanguinis riuulis vrbs
 vicos cruentans, quo cum partim reptans, par-
 tim ab alijs subleuatus peruenit, nihilo ei miti-
 or carnificina parabatur, nihilo benigniores
 enim sunt hic Chirurgorum quàm licitorum
 manus; nisi nummis molliantur, pœnam con-
 sulto augent. frater verò noster, cum primùm
 à custodibus carceris comprehensus, mox Lu-
 sitanis illis numismatibus spoliatus fuerat, Si-
 nis externam pecuniam plusquam externos
 homines amantibus, nec ab ea tantum sibi ti-
 mentibus. Hinc igitur chirurgi, cum spes nulla
 affulgeret nummi, supra crudelissimam excar-
 nificationem, qua vasorum fictilium fragmen-
 tis, quibus pro nouaculis vtuntur, contusam
 carnem in orbem exsecabant, fel etiam piscis
 cuiusdam ad augendum dolorem curationem-
 que proferendam, clam miscuerunt. quàm
 autem generosum & fortem se præbuerit no-
 ster, vita sanctissimè acta in eo carcere per totos
 octo menses declarabit.

Fama quæ alterius mortem in itinere, alterius vincula in Xauceanam nuntiabat domum, grauius nostros permouit; mox igitur quàm celerrimè potuerunt misère qui fratris nostri inopiam subleuaret, & libertatem procuraret, illum tamen ego tantisper dum curatur relinquo, ad eum post necessariam digressionem postea reuersurus.

Miretur aliquis nostros in aula tam insolitis fauoribus cultos, in hac Prouincia Cantonensi, nullam impetrare posse vltro citroque commendi libertatem: Id vnde oriatur è sequenti narratione constabit; vbi à socijs & superiore Pequini auditum est fratrem illum nostrum in vinculis teneri, in omnes illi se partes versabant, vt aliquod tanto malo remedium inuenirent: at cum auxiliũ tegi oporteret, tanto difficilius parabatur. Et quod à nemine petere poteramus, sperare etiam non potuimus. Et si Paulus noster hic aliquid opis posset adferre, tamen omittere quàm præstare consultius fuit; ne hanc Ecclesiæ surgentis columnam, suo quonunc est loco, cum tam certis huius ædificij ruinis moueremus. cum igitur diu multumque re Domino comendata, omnia circumspexissent, visi sunt sibi tandem aptissimam viam reperisse; agebatur tum de fastis Sinensibus emendandis, deque lunæ defectionibus ad amussim prædicendis; ad eam rem attinebat plurimum Sinenfium

nensium ciuitatum situs in latum ac longum
 Mathematicè definire, eo prætextu posse vnū è
 nostris auctoritate publica Cantoniensem Me-
 tropolim petere, re autem vera vt aliquam libe-
 randi nostri fratris iniret rationem, res proposi-
 ta est vniuersim ijs Magistratibus ad quos per-
 tinebat, omniumque votis comprobata, quam-
 diu de Cantonienfi Prouincia nullus sermo,
 cum verò ineundo itineri litteræ ab rituum præ-
 fide postulantur, ipse petitionem penitus repu-
 diauit. Audiui inquit hos homines Macaënsium
 aduenarum ciues esse, nunquid id agitur vt eo
 se conferant & cum ijs agant? Haud sino, certam
 ea res mihi perniciem accerferet. territus scili-
 cet fuit recenti Colai exemplo, res sic acta fuit:
 ad Regulum quendam conterminum misit v-
 nus ex ijs Magistratibus supremis, quos Colaos
 vocant, certum hominem. quid expectas? in
 eum libellos accusatorios pluere diceres, vix
 ceruices suas, à ferro tutatus est, abdicatus est,
 priuatus est. Itaque nostri siluere, non enim hoc
 loci quicquam valet ratio vel fides; hoc Sinis
 decretum est: cum aduenis extra Regni limites
 etiam optimis, & in optima caussa, nihil comu-
 ne esto. hoc quia apud alias gentes inusitarum,
 vix satis alibi intelligitur aut creditur: hæc igitur
 causa est cur tametsi res nostræ in Regia eo
 sint loco, vt omnium superet expectationem,
 qui quidem huius regni statū norint, & magni

S s omnes

omnes vno propè consensu nostros foueant
colant, venerentur: si tamen quippiam nobis
esse cum Macaënsibus commercij publicè con-
tra nos probatum fuerit, vno impetu ruent vni-
uersa, Regisque ac Magistratum gratia exci-
demus, tanti est apud Sinas tantula cum adue-
nis extra regni fines constitutis commercij su-
spicio. Et hæc quidem his adhuc temporibus
ita se habent, donec dominus suspicionum re-
nebras veritatis suæ luce è Sinarum animis ex-
cusserit: si porro in alias prouincias ire placuis-
set, publicis litteris ac sumptu, nullo negotio id
nostri impetrassent, sed quoniam fratri nostro
subsidium ferre, nihilque aliud Patres specta-
bant, à postulatione destitère; neque enim atti-
nebat nostrorum alia ex causa imminuere pau-
citatem.

Fratrem nostrum in vinculis suis reuisamus.
Maris ille quem dixi Præfectus, verberati cau-
sam ad Vrbanum tribunal remiserat, eaque de-
mandata fuerat quarto primarij Gubernato-
ris Collegæ; quem contigit per eos fere
menses alio forensi negotio distentum vrbe
ab esse, quæ res causæ cognitionem morabatur.
Interim quæ bonus frater in carcere vel ege-
rit vel passus fuerit omitti nullo modo de-
bent: Carcer quo tenebatur tamen non erat
asperrimus, (nam neque compedes neque ma-
nias

nica gestabat, quod semper eius causa leuis haberetur, non defuit tamen, quod ibi pateretur: mos est cum recens aliquis carceri mancipatur tradi eum senioribus concaptiuis tribus, qui eius curam gerant, qui excubent, qui instruant: hi tres tyronis nostri vnus, Furiae rectius quam Magistri, appellandi, cum fratrem nostrum in suam tutelam recepissent, ita ieiunijs macerarunt, vt cibum ei non vt viueret, sed ne moreretur dispensarent: Interim enim dum necessarium fratri subsidium e Xauceana domo, quae abest a Metropoli aduerso flumine dies minimum duodecim, submitteretur, nemini licebat nisi harpyis illis, fratris nostri mensam curare, qui vt a suis tyronibus largitione extorqueant, non nisi pacta pecunia donati, eos sinunt ceterorum in captiuitate frui libertate. Qui carceris praerat, Mahometanus & genere & secta erat. Vbi igitur audiuit ex accusatore captiuo fratrem nostrum Christianum, & magni occidentis sacerdotum discipulum esse, hinc pro eo, quo res nostras odio prosequuntur, eum parum benignè excepit, & parum abfuit, quin lacerum vt erat a recenti supplicio, denuo verberaret: verum vbi audiuit eum de Deo totius vniuersi conditore, deque alijs legis nostrae capitibus, tam appositè disputare, praebuit se paulo mitiores, venerationem enim apud Sinas mox parit littera-

litterarum ac virtutis opinio. Non eadem fuit
concaptiuorum, quæ præfecti carceris humani-
tas; nam ea fax, vt est fere desperatè perdita, ea-
demque otiosa, nullum omittit iniuriæ genus,
quod exequi quidem possint: sæpe eum pugnis,
sæpe calcibus impetebant, nam verborum iacu-
la quid attinet numerare; idque eo magis quo
hilari eum omnia vultu verbisque benignis ex-
cipere aduertebant: nihil proderat apud impi-
os eosque sceleratos, virtutis, quam non noue-
rant, vis, quæ efferata etiam corda solet edoma-
re: sed hæc initio, nam denique apud plerosque
suum virtus tenebat locum, & quam initio non
assequebantur, postea cæpère mansuetudinem
admirari, non mediocriter fratrem nostrum iu-
uabat in oratione assiduitas, in qua magnam
dici, magnam noctis partem conterebat; quod
vt faceret aliquanto quietius, pretio sibi alterius
captiui stationem nonnihil comodiorem com-
pararat; paupertatem egregiè coluit, nam sibi
suis ipse manibus orizam coquebat, & famulū
quem vna secum retinuerat, culpa simul & vin-
culis liberarat; nec vnquam adduci potuit, vt
alienis manibus vteretur, etsi non deerant, qui
exiguo & propè nullo pretio id præstarent; nu-
dis pedibus, nudo capite, in attrita lacernula in-
cedebat: Ita erat parcus & tam non delicatus, vt
si quando aliquem sale conditum pisciculum ad-
siccam orizam adiungeret, tum sibi epulari vi-
deretur.

deretur, accidit die quadam, quæ Ecclesiastici
ieiunij lege tenebatur, omni eum commeatu
numisque destitui, nec esse eo in loco, qui cha-
ritatem nescit, quenquam à quo posset sperare
subsidium, bonus frater mirè lætus, se ad hunc
pietatis apicè peruenisse, orationi se dedit, quam
de Diuina prouidentia instituebat, in ea cum so-
latij Diuini plenus, aliquot horas consumpsisset
iam factus erat cibi immemor; & ecce, ea fere
hora quæ refectioni destinatur, admonitus est,
missum è Xauceana domo aduenisse commea-
tum, gratijs igitur Deo actis, eo die recentes ali-
quot pisciculos in obsonium præparauit, fre-
quentes ad superiorem & ad socios reliquos &
ad fratres etiam & scholares nostros litteras da-
bat, quæ sine dubio annalibus dignæ erant: Sed
eas ad socios Macaënse missas, ego qui cum hæc
scriberem Nanquini agebam, habere non potui,
quanquam audio ex ijs nonnullas iam in Euro-
pam nauigare; summa earum capita attingam:
In primis dicebat se dudum à Domino carcerem
& vincula petijisse, quare non solum à Patribus
non petebat, vti liberationem sui procurarent,
sed ne ab ipso quidem Deo id postulare aude-
bat, ne ab eo inter se pugnancia petijisse videretur.
Nihil sibi aiebat in his carceris molestijs esse
se molestiùs, quàm eam quo nos sciebat sua
caussa affici molestiam, quoniam ipse sibi mul-
tos aÑqs in ijs vinculis promittebat, multa quaerebat

rebat

rebat quæ vel ad se vel ad proximos pertinebant: liceretne sibi edulia idolis oblata attingere? in lucernæ sumptum, quæ simul idolis, simul toti carceri prælucebat, conuenire? de regulis, quarum eo in loco fuit obseruantissimus multa quærebat; exercitia orationis ac discutiendæ conscientiæ nunquam intermisit, nihil secum volebat dispensari, scire solum quibus legibus teneretur, sibi certum esse, ne morte quidem proposita latum, vel à regulis vel à superiorum voluntate, vnguem recedere: quærebat quid sibi & quatenus circa eluendos baptismo liceret? Conscientiam vniuersam suo superiori quoties ei per litteras licebat, aperuit, querebaturque id infrequentius sibi licere, quàm optaret: Itaque assererat animum suum siluescere, in eo feras grassari, opus fore si forte liberaretur, vt denno in tyrociniij incude recudatur, & tamen metuebat vt liber non is esset, qui captiuus. nullus finis erit si omnia commemorem, nunquam carcer ille talem viserat captiuum, nunquam hæc exempla virtutis aspexerat: Ad extremum è carcere liberatur, verum id anni proximè insequentis tempore debetur, de quo suo loco.

Nondum tamè his iacturis, aut verius lucris, huius anni res clausæ sunt, nam ne fratres nostri sibi soli gratularentur, Patres quoque in laborum partem sunt vocati, extremis propè huius anni diebus,

diebus, duo sacerdotes, qui è Collegio Macaënsi subsidio nobis veniebant, à custodibus itidem deprehensi, venire prohibiti sunt, ea res contigit in hunc modum. Notissimum est Sinas externū neminem in interiora regni admittere, qua ex causa in extremis regni Prouincijs, potissimum vbi cum externis miscent comērcia; quamplurimæ sunt custodiae, nō in telonijs solū ac pōribus, per quos necessarius est transitus, sed per ipsa quoq; flumina militaribus nauigijs distributæ: Externi tamen si semel in regni interiora penetrarunt, hinc inde comēare nullo renitente possunt, cuius rei causa est quod ad interiorum Prouinciarū Magistratus nihil attineat, de eare inquirere, nec vllum ex huiusmodi aduenarum ingressu adeant dignitatum suarum periculum, quin potius si abire regno vellēt prohiberentur, cū par sit crimē è regno aduenā egredi, & absq; regia facultate ingredi: hinc fit vt nostri non minimam in egressu difficultatem experiantur, vbi semel ingressi sunt nullam in commorando molestiam patiantur, ingressi porro hactenus fere sunt ad hunc modum: Lusitani Negotiatores qui oppidum Macaënsē in extrema Prouinciæ Cantonienfis ora sibi olim ab Sinis commerciorum causa assignatum incolunt, & qui ex India quot annis eo appellant, bis fere ad Cantonienfis Prouinciæ Metropolim (quæ non Quantum

vt vulgo creditur, sed Quam ceu, ab Sinis appellatur, nam Quantum Prouinciæ totius nomen est) commeant negotiationis suæ causa, ibi in ipso portu in Nauigijs pernoctant, interdum per urbem vagari, suaque cum Sinis miscere commercia permittuntur: cum ijs negotiatoribus ferè vnus è nostris sacerdos ad eorum rem sacram procurandam per eos dies adiungitur, nam in quadam fani parte, quod est in exigua Insula, medio in flumine situm, sacra facere & suos conuentus habere conceditur: Eo prætextu semper aliqui è nostris in hunc portum commeabant, vbi eos cum Xauceano ferè Nauigio vnus è fratribus nostris præstolatus, furtim Lusitanorum Nauigio ereptos, in Xauceanum ad hanc residentiam, quæ prima ingressis occurrit, deuehebatur. Inde in interiores Prouincias facile transmittebantur: hoc igitur anno è Macaënsi collegio, Patres, vt dixi, duo, in huius Missionis subsidium mittebantur, Alter Pater Iulius Alenis Italus, alter Petrus Spira Belga, præstolabantur eos iam dies nõ paucos, vnus è fratribus nostris cum nauigio Xauceano, qui vbi aduenisse audivit Lusitanorum onerariam, ad Patres se contulit, de itineris ratione deliberaturus; cum ijs Patribus, venerat alius Pater Ioannes Rodericus, qui pro sua prudentia rem totam moderatus, statuit cum fratre nostro dierum aliquot moram interponendam, nam onerariæ Nauarchus rem

odoræ

odoratus videbatur; ut igitur res tota secreti-
 us perageretur, ad eludendum eum Nauar-
 chum (tametsi nos ipse luserit) cum Magistra-
 tum facultate, ex oneraria in scapham transi-
 re eo pretextu, ut sua litterarum & religionis
 exercitia liberius à Negotiatorum tumultu se-
 mori peragerent, re autem vera, ut Patrum dis-
 cessum nemo sentiret. Interim Nauarchus
 hanc lucri occasione minime negligendam
 ratus, cum vno è militaribus nauigijs quæ in
 hoc flumine excubabant, paciscitur, se si vigin-
 ti aureos, prædæ partem rependerent, Patres
 traditurum: Ex scapha per summam dissimu-
 lationem Patres nullo ut arbitrabantur aduer-
 tente, in Nanceanum nauigium transi-
 re, sed onerariæ Nauarchus adhibitis exploratoribus
 omnia rimabatur, à quo deinde milites mo-
 niti, noctu Patres in nauigium suum ingressi,
 cultu iam Sinensi induti, vix se capiebant præ
 gaudio, cum se viderent voti iam compotes
 factos: atqui postridie priusquam illuxisset, iter
 arripientibus, & iam ad quatuor fere leucas
 progressis, ecce à tergo imminet militare
 nauigium, quod summa remigum contentio-
 ne præeuntes assequi laborabat, nec difficile
 fuit; cum propius accessere horrendis clamo-
 ribus Patrum Nauarchum increpantes, subsi-
 stere coegerunt, succlamantes velle se inuesti-

T gare

gare numquid vetitarum mercium eueherent
 Ingressi nauigium mox sciscitantur vbi nam es-
 sent duo illi Patres externi, qui e mentito ha-
 bitu, in regni interiora penetrare meditarien-
 tur? quos vbi conspexere, sibi mutuo gratu-
 lantes inuentam à se prædam, exultabant. In-
 cidit hoc in diem Beati Thomæ Apostoli Sa-
 crum, cuius fauore sine dubio factum, vt hæc
 res minus infeliciter cederet quàm sperabatur,
 neque ex ea, mala quæ oriri poterant, nasce-
 rentur; Hi enim custodes præ publica re suam
 magis tractabant, largitionemque exigebant.
 perculit ea res nostros, vt par erat, non tam de
 se sollicitos, quàm de tota missione, Ad hæc
 nauigabant cum Patribus quatuor pueri, qui
 ad hanc missionem vetere illius instituto ve-
 niebant, eo consilio, vt ab illa iam ætate Si-
 nenses libros & Christianam pietatem edoc-
 ti, si se ipsos Patribus egregiè probarent, in socie-
 tatem nostram post aggregarentur, ij, tamen
 annorum non amplius essent duodecim aut
 tredecim, non cecidèrè animis, sed fuit ex ijs
 natu minimus qui diceret se vna cum Patribus
 mori velle; frater noster tentare cepit ecquid
 posset oblata largitione componere, sed quo-
 niam in pretio admodum discrepabant, ni-
 hil concludebatur. Ergo visum est Patribus
 omnino necessarium P. Ioannem Rodericum,
 à quo

à quo pridie discesserant admonere. Nec ab-
 nuère milites in quorum erant potestate, qui
 Lusitanorum interpretem euocari volebant;
 ad eam tamen rem vnum è scholaribus nostris,
 qui fratris nostri erat comes, amandare nolue-
 runt: breuem schedulam vnus è famulis tulit
 ad Lusitanos, qui iam non procul aberant. Pa-
 ter Ioannes Rodericus, amicos duos negotia-
 tores rogauit vti vna cum interprete Patribus
 subuenire ne grauarentur, nec id grauatè pre-
 stitère, cum consulto Pater ei se negotio tra-
 ctando rectius eximeret. milites illi sanè glo-
 riosi vbi aduenientes duos Lusitanos procul
 conspexère, metum consternati Patrum nauigium
 in tutiorem locum deducere nitebantur, sed
 sunt à fratre nostro prohibiti, nec est dubium
 fugam arrepturos, si strictum aliquem gladium
 conspexissent: quoniam autem nondum scie-
 bant Lusitani Magistratumné an sua priua-
 tim id auctoritate tentarent, maluère vim
 continere ne sua commercia perturbarent, ma-
 ioresque turbas concitarent. Itaque post multa
 vltro citroque agitata demum de pretio conue-
 nère, quod fuit aureorum ferè centum: quod
 cum factum est, Patres Sinicam vestem exuti
 suamque denuo induti, scapham illam suam à
 socio excepti, magno cum doloris sensu repe-
 tiuère: Die insequenti, venit ad Lusitanorum

onerariam, nescio quis vigiliarum praefectus,
 qui ut aliquam iudicij formam praese ferret
 (nam illi non minus quam nostri ne res ad su-
 periores Magistratus deferretur formidabant)
 Patrum Nomina, vultumque delineari iussit,
 ne forte iterum penetrare tentarent, sed haec
 perfunctorie fiebant, certum enim est id Ma-
 gistratibus minime innotuisse; quod Divina
 proculdubio providentia factum est; nam ea
 res uniuersam missionem in apertum discrimen
 erat adductura: quae Dei providentia non
 in hoc solum eluxit, sed etiam quod ij ne-
 bulones pecuniarum subsidium, quod ad
 singulas sedes Patres secum vehabant non sen-
 sere, quod si sensissent praeterquam quod in cari-
 tatis rei familiaris angustijs, hoc unicum erat pre-
 sidium, idque mutuo acceptum, ij opimiorum
 praeda irritati, quam eripere nemo potuisset, in
 nostrorum posthac ingressum auidius inhi-
 sent: Patres iam in tutum cum pueris illis rece-
 pti, nauarchum quoque liberarunt, & fratrem no-
 strum cum socio scholari ac pecuniario domi-
 ciliorum subsidio, in Xauceanam sedem qua ce-
 lerrime possent & occultissime se reciperent
 mandarunt, & saltem necessariam Patrum su-
 stentationem in tuto collocarent. quo perfecto
 rediret ad Patres puerosque denuo, cum nihil
 esset suspicionis, abducendos, fecit omnia ut ius-
 sus

sus erat non cautè minus quàm animosè, sed cum redijt Lusitanis negotiatoribus visum est periculosum, si fortè in reditu Patres deesse numero, cuius aliquando ratio initur, Magistratus deprehenderent: Id verebantur, quoniam nondum certo constabat eam rem ad Magistratus minime peruenisse, quod si certum fuisset, Patres nullo negotio ad suam stationem penetrassent, ne tamen vanus esse fratris nostri reditus quatuor illos puerulos, Lusitanorum Navigio furtim ereptos, secum abduxit qui deinde in varia domicilia distributi, sua Sinica studia inchoarunt; Patres verò iam deplorata profectioe primo quoque tempore, quo sine periculo fieri potuit Collegium Macaënse repeti- uère, ubi accensis è dilatione votis, ingressum suum præstolantur, quem speramus facilem fore nec diuturnam moram, imo quo agrè Dæmoni faciamus, forte pro duobus quatuor du- tuor duplicato fænore recipiemus; hunc finem habuit hæc tam periculosa captiuitas, in qua Dominus vt suum seruet institutum ita suos affligi permisit, vt simul semper ostenderet quis ille sit, cuius potenti manu liberentur, vtque hoc tecti præsidio nullum in sua causa pericu- lum adire reformident.

Hic quoque finem facio huius anni rebus gestis, quas Dominus mira varietate contexuit, vt qui

vt qui Cruces optant eas apud Sinas inueniri non nesciant; sed simul sciant eas esse fructuosas; quæ duo sine dubio generosos cupidosque Diuini honoris athletas ad auxiliarem manum nobiscum per tot maria conferendam prouocabunt. nos à R. P. tua preces & sacrificia ac simul vniuersæ societatis, ad ea, quæ nobis tam ardua Dominus perficienda tradidit, postulamus. Nanquini Augusto Mense, Anno salutis 1612.

Ex mandato Superioris,

Indignus P. V. filius Nicolaus
Trigautius.

F I N I S.